

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE BLOEMBOLLENTEELT IN NEDERLAND OVER 1990

Juni 1992

REFERAAT

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE BLOEMBOLLENTEELT IN NEDERLAND OVER 1990

Boers, A.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut (LEI-DLO), 1992

Periodieke Rapportage 21-90

ISSN 0921-4208

29 p., 7 tab., 15 bijl.

Deze publikatie geeft informatie over de rentabiliteit, het inkomen, het financieringsgedrag en de vermogenspositie. De bloembollenbedrijven hadden gemiddeld een verlies van f 67.800,-, dat is 10% van de kosten (in 1988 -12%). 17% van de bedrijven had een positief resultaat.

Het totaal gezinsinkomen bedroeg f 84.400,- per ondernemer (in 1989 f 64.100,-). Na aftrek van het saldo van de persoonlijke belastingen en de premieheffing bleef er f 68.700,- over als besteedbaar inkomen voor gezin en bedrijf. De besparing bedroeg f 19.800,- per ondernemer.

Per bedrijf kwam f 97.200,- aan eigen middelen ter beschikking. Het vreemd vermogen nam toe met f 65.200,-, zodat totaal f 162.400,- aan middelen ter beschikking kwam. Op leningen o/g werd f 42.200,- afgelost en de bruto-investeringen bedroegen f 84.000,-.

In het rapport zijn de bedrijven onderscheiden naar grondsoort (zand- en kleigronden) en geografische ligging.

Rentabiliteit/Inkomen/Bloembollenteelt/Nederland

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

INHOUD

	Blz.
1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1 Doel	5
1.2 De steekproef	5
1.3 Uitgangspunten voor het onderzoek	6
1.4 Omzetbelasting	7
1.5 Leeswijzer	7
2. KERNCIJFERS OVER DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1988 TOT EN MET 1990	9
Tabellen	
2.1 Enkele procentuele kengetallen bij de bedrijfsuitkomsten over 1988 tot en met 1990	9
2.2 De bedrijfsresultaten per bedrijf en per ondernemer in 1988 tot en met 1990	9
2.3 Kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in gulden per ha bloembollen	10
3. DE BEDRIJFSRESULTATEN, INKOMEN, BESTEDING EN FINANCIERING IN 1988 TOT EN MET 1990	
Tabellen	
3.1 De bedrijfsresultaten per bedrijf	11
3.2 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	11
3.3 Herkomst en besteding van de middelen per bedrijf	12
3.4 Balansen per 31 december per bedrijf	12
BIJLAGEN	13
1. Grondgebruik over 1990	14
2. Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1990	15
3. Bedrijfsresultaten over 1990	16
4. Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten	17
5. Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1990	18
6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal gezinsinkomen van de ondernemer	19
7. Spreiding van de besparing	20
8. Herkomst van de middelen	21
9. Besteding van de middelen	22
10. Spreiding van de bruto-investeringen	23
11. Balans per 31 december 1990	24

INHOUD (1e vervolg)

	Blz.
12. Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1990 en de vermogensvergelijking	25
13. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen per 31 december 1990	26
14. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1990	27
15. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	28

1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK

1.1 Doel

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie. Het onderzoek wordt uitgevoerd in acht takken van tuinbouw, te weten:

1. groenteteelt onder glas;
2. snijbloemen onder glas;
3. pot- en perkplantenteelt onder glas;
4. champignonteelt;
5. fruitteelt;
6. groenteteelt in de open grond;
7. bloembollenteelt;
8. boomkwekerij.

Van de onder 1 t/m 7 genoemde takken van tuinbouw worden ramingen van de rentabiliteit gemaakt die in de laatste maanden van het respectievelijke boekjaar of oogstjaar worden gepubliceerd. Deze ramingen worden gevolgd door "voorlopige cijfers" van de rentabiliteit die worden opgenomen in het: "Landbouw-Economisch Bericht".

De cijfers in dit rapport hebben een definitief karakter. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

1.2 De steekproef

De cijfers over de rentabiliteit en de financiering zijn gebaseerd op boekhoudingen die door het LEI zijn samengesteld van steekproefbedrijven.

De steekproeven ten behoeve van dit onderzoek worden regelmatig vernieuwd en tussentijds bijgesteld. De steekproef van de bloembollenteelt dateert van 1986 en is met behulp van de gegevens van de landbouwteeling 1990 bijgesteld.

De populatie - waaruit de steekproef voor de bloembollenteelt is samengesteld - heeft betrekking op bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;

- b. met een bedrijfsomvang van 16 nge 1) en meer;
- c. waarvan 66 2/3% en meer van de nge betrekking heeft op bloembollenteelt;
- d. die overwegend (80% en meer) op de produktie zijn gericht en niet op de handel in bloembollen.

Aan deze criteria voldeden - volgens Landbouwtelling 1990 - 1 841 bedrijven. Om de verhouding tussen het aantal steekproefbedrijven en de betrouwbaarheid van de uitkomsten te begunstigen zijn de bedrijven van de populatie - dat is het totaal van de bedrijven waarvoor de steekproef representatief is - bemonsterd met verschillende steekproefpercentages 2).

- a. 1,2% voor bedrijven met 16- 50 nge;
- b. 3,2% voor bedrijven met 50-100 nge;
- c. 6,9% voor bedrijven met 100 nge en meer.

In het boekjaar 1990 konden 51 bedrijven in het onderzoek worden betrokken. Deze steekproefbedrijven vertegenwoordigen een populatie van 1 286 bedrijven met een oppervlakte bloembollen van 11 383 ha. De landelijke oppervlakte met bloembollen bedroeg in 1990 16 319 ha. Met dit onderzoek wordt hiervan 70% gerepresenteerd.

1.3 Uitgangspunten voor het onderzoek

Voor alle bedrijven is een bedrijfseconomische boekhouding samengesteld. Dit betekent dat:

- de arbeid van de ondernemers en de gezinsleden is gewaardeerd op CAO-basis inclusief het werkgeversaandeel in de sociale lasten.
De gecalculeerde arbeidskosten bedroegen per uur voor ondernemers f 32,70, voor mannelijke gezinsleden van 22 jaar en ouder, afhankelijk van functiejaren f 27,90 - f 30,80 voor vrouwelijke gezinsleden van 22 jaar en ouder f 20,90, voor jeugdigen een evenredig lager bedrag;
- over het geïnvesteerde vermogen een rente is gecalculeerd van 8,5% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten en de normale behoefte aan vlottende middelen waarvoor respectievelijk 2,5% en 9,5% is berekend. Het geïnvesteerd vermogen 3) is de som van de waarde van de grond;

-
- 1) De omvang van een agrarische bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf kan worden uitgedrukt in nge (Nederlandse Grootte Eenheid). 1 nge is gelijk aan 1 000 bss. Onder bruto-standaard-saldi (bss) wordt verstaan de normatieve opbrengsten van een produkt minus de direct variabele kosten.
  - 2) De populatie waarop deze steekproef is gebaseerd is beschreven in "Mededeling no. 355".
  - 3) Inclusief de gehuurde objecten.

- de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris;
- de normale behoefte aan vlottende middelen;
- de afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten;
- de mutaties in de bloembollenkraam - als gevolg van veranderingen in de hoeveelheid van het plantgoed uit eigen kraam - zijn zowel onder de opbrengsten als onder de investeringen geboekt;
- de kosten van vaste plantopstanden onder de kosten zijn opgenomen. Het grootste deel van dit bedrag is tegengeboekt onder de opbrengsten op de rekening "aanwas vaste plantopstanden". In de produktieve periode van de vaste plantopstanden wordt jaarlijks een afschrijving berekend;
- de waarde van de grond normatief is vastgesteld op basis van een actuele waarde die afhankelijk van het gebied, varieert van f 42.500,- tot f 200.000,- per ha;
- de slijtende duurzame produktiemiddelen zijn gewaardeerd tegen boekwaarde op basis van de nieuwwaarde;
- de woonhuizen zijn gewaardeerd tegen boekwaarde op basis van herbouwwaarde.

In de bedrijfseconomische boekhoudingen is geen rekening gehouden met:

- de vergoeding voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het netto-bedrijfsresultaat. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst;
- de nog te betalen persoonlijke belasting en premieheffing.

1.4 Omzetbelasting

29% van de bedrijven heeft gekozen voor de "ondernemersregeling" in de zin van de wet op de omzetbelasting; dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten, de opbrengsten, de investeringen en de waardering van de slijtende duurzame produktiemiddelen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen. Voor de resterende bedrijven die onder de "Landbouwregeling" vallen is alles inclusief omzetbelasting opgenomen.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de belangrijkste kengetallen opgenomen. Uitgebreidere gegevens met betrekking tot de bedrijfsuitkomsten zijn in hoofdstuk 3 vermeld. De gegevens hebben in beide hoofdstukken betrekking op het gemiddeld bloembollenbedrijf in Nederland in de periode 1988 tot en met 1990.

In de bijlagen 1 tot en met 15 zijn de bedrijfsuitkomsten meer gedetailleerd opgenomen. De cijfers hebben uitsluitend betrekking op het boekjaar 1990. De bedrijven zijn in voornoemde bijlagen onderscheiden naar bloembollenteelt op de zand- en kleigronden.

2. KERNCIJFERS OVER DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1988 TOT EN MET 1990

Tabel 2.1 Enkele procentuele kengetallen bij de bedrijfsuitkomsten over 1988 tot en met 1990

Kengetallen	1988	1989	1990
Netto-bedrijfsresultaat per bedrijf als percentage van de kosten	-5	-12	-10
Percentage winstgevende bedrijven	25	16	17
Percentage ondernemers met positieve besparing	59	49	70
Eigen vermogen per bedrijf als percentage van totaal vermogen (solvabiliteit)	75	72	71
Liquiditeit op korte termijn als percentage van de kosten	69	62	61

Tabel 2.2 De bedrijfsresultaten per bedrijf en per ondernemer in 1988 tot en met 1990 (x 1.000 gulden)

	1988	1989	1990
Aantal bedrijven van de populatie	1152	1259	1286
Aantal ondernemers per bedrijf	1,76	1,66	1,56
Oppervlakte bloembollen 1) in are	892	957	926
Bedrijfsresultaat per bedrijf			
Opbrengsten	574,9	571,9	625,2
Kosten	605,0	650,7	693,0
Netto-bedrijfsresultaat	-30,1	-78,8	-67,8
Inkomen en besparing per ondernemer			
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	43,4	16,3	25,3
Totaal gezinsinkomen	86,5	64,1	84,4
Besteedbaar inkomen gezin en bedrijf	65,3	45,1	68,7
Gezinsbestedingen	45,9	46,1	48,9
Besparingen	19,4	-1,0	19,8
Herkomst middelen per bedrijf			
Totaal van eigen middelen	100,7	68,1	97,2
Totaal van vreemde middelen	85,9	79,4	65,2
Totaal beschikbare middelen	186,6	147,5	162,4
Besteding middelen per bedrijf			
Aflossing leningen o/g	27,3	33,1	42,2
Bruto-investeringen	106,0	97,4	84,0
Mutaties in liquiditeiten	41,0	1,7	17,7
Overige bestedingen	12,3	15,3	18,5
Totaal besteding van middelen	186,6	147,5	162,4
Het eigen- en vreemd vermogen			
Eigen vermogen per einde boekjaar	1734,0	1584,7	1565,5
Vreemd vermogen per einde boekjaar	572,6	623,4	644,0
Totaal vermogen per einde boekjaar	2306,6	2208,1	2209,5

1) Inclusief contractteelt.

Tabel 2.3 *Kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in guldens per ha bloembollen*

	1988	1989	1990
Aantal bedrijven	58	55	51
Oppervlakte bloembollen *) in are	892	957	926
Arbeidsbezetting in uren per ha	961	970	1025
Bruto-investeringen in guldens per ha	11880	10180	9060
Kosten			
Arbeid	20350	20450	21060
Rente	8680	8990	11220
Afschrijvingen	6860	6640	6960
Materialen	14500	14050	16450
Overige kosten	<u>17440</u>	<u>17860</u>	<u>19150</u>
Totale kosten	67830	67990	74840
Opbrengsten			
Bloembollen **)	55580	53580	60500
Overige opbrengsten	<u>8870</u>	<u>6180</u>	<u>7020</u>
Totale opbrengsten	64450	59760	67520
Netto-bedrijfsresultaat	-3380	-8230	-7320
Idem in % van de kosten	-5	-12	-10

*) Inclusief contractteelt; **) Inclusief aanwas bloembollenteelt.

3. DE BEDRIJFSRESULTATEN, INKOMEN, BESTEDING EN FINANCIERING IN 1988 TOT EN MET 1990

Tabel 3.1 De bedrijfsresultaten per bedrijf (x 1.000 gld)

	1988	1989	1990
Aantal bedrijven	58	55	51
Oppervlakte bloembollen *) in are	892	957	926
Arbeidsbezetting in mensjaren	4,82	5,31	5,43
Geïnvesteed vermogen per 1 januari	2.269.000	2.292.000	2.320.000
Kosten			
Arbeid	181,5	195,7	195,0
Rente	77,4	86,0	103,9
Afschrijvingen	61,2	63,6	64,5
Materialen	129,3	134,5	152,3
Overige kosten	155,6	170,9	177,3
Totale kosten	605,0	650,7	693,0
Opbrengsten			
Bloembollen **)	495,8	512,8	560,2
Snijbloemen	40,7	28,4	33,6
Groenten	14,4	15,1	15,2
Overige opbrengsten	24,4	15,6	16,2
Totale opbrengsten	574,9	571,9	625,2
Netto-bedrijfsresultaat	-30,1	-78,8	-67,8
Idem in procenten van de kosten	-5	-12	-10

*) Inclusief contractteelt; **) Inclusief aanwas bloembollenkraam.

Tabel 3.2 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer (x 1.000 gld)

	1988	1989	1990
Aantal bedrijven	58	55	51
Aantal ondernemers	109	99	90
Netto-bedrijfsresultaat	-17,1	-47,5	-43,6
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	43,4	16,3	25,3
Ondernemersinkomen	69,2	46,7	64,5
Gezinsinkomen uit het bedrijf	74,1	51,1	69,9
Totaal gezinsinkomen	86,5	64,1	84,4
Besteedbaar inkomen gezin en bedrijf	65,3	45,1	68,7
Totaal van gezinsbestedingen	45,9	46,1	48,9
Besparingen	19,4	-1,0	19,8

Tabel 3.3 *Herkomst en besteding van de middelen per bedrijf (x 1.000 gld)*

	1988	1989	1990
Aantal bedrijven	58	55	51
Herkomst			
Afschrijvingen	61,2	63,6	64,5
Besparingen	<u>34,1</u>	<u>-1,7</u>	<u>30,8</u>
Totaal van afschrijvingen en besparingen	95,3	61,9	95,3
Overige mutaties in het eigen vermogen	5,4	6,2	1,9
Totaal van eigen middelen	<u>100,7</u>	<u>68,1</u>	<u>97,2</u>
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	73,6	36,9	52,8
Overige mutaties in het vreemde vermogen	<u>12,3</u>	<u>42,5</u>	<u>12,4</u>
Totaal van beschikbare middelen	186,6	147,5	162,4
Besteding			
Aflossingen op leningen o/g	27,3	33,1	42,2
Bruto-investeringen	106,0	97,4	84,0
Mutaties in veldinventaris, materialen en vooruitbetaalde kosten	5,7	4,0	18,1
Netto-investeringen en beleggingen buiten het bedrijf	6,6	11,3	0,4
Mutaties in liquiditeiten	<u>41,0</u>	<u>1,7</u>	<u>17,7</u>
Totaal besteding van middelen	186,6	147,5	162,4

Tabel 3.4 *Balansen per 31 december per bedrijf (x 1.000 gld)*

	1988	1989	1990
Aantal bedrijven	58	55	51
Activa			
Duurzame produktiemiddelen	1579,6	1514,0	1520,4
Voorraad materialen en veldinventaris	139,6	138,8	153,8
Liquiditeiten	332,9	338,6	336,6
Overige bezittingen	<u>254,5</u>	<u>216,7</u>	<u>198,7</u>
Totaal activa	2306,6	2208,1	2209,5
Passiva			
Vreemd vermogen op lange termijn	515,0	551,5	572,8
Vreemd vermogen op korte termijn	<u>57,6</u>	<u>71,9</u>	<u>71,2</u>
Totaal vreemd vermogen	572,6	623,4	644,0
Eigen vermogen	<u>1734,0</u>	<u>1584,7</u>	<u>1565,5</u>
Totaal passiva	2306,6	2208,1	2209,5
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen			
	75	72	71

BIJLAGEN 1 T/M 15

Bijlage 1 Grondgebruik over 1990 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	51	29	20	22	17
Aantal bedrijven in %	100	52	29	48	41
Aantal sbe	552	522	673	585	577
	are	are	are	are	are
Hyacinthen	69	132	51	0	0
Tulpen	347	296	406	402	408
Narcissen	96	183	208	1	2
Crocussen	46	85	144	4	4
Irissen	52	51	92	54	51
Lelies	204	97	170	320	332
Gladiolen	28	7	13	50	0
Overige bloembollen	43	81	135	2	0
Oppervlakte bloembollen	885	932	1219	833	797
Contracteelt voor derde	41	26	35	58	68
Glasteelten	3	1	0	6	7
Bloemen	4	4	0	4	2
Groenten	45	9	16	84	76
Braakland	29	46	35	10	11
Totaal tuinbouw	1007	1018	1305	995	961
Akkerbouw en grasland	206	102	161	318	244
Verhuurd aan derden	164	134	115	196	207
Erf, blijvende paden, enz	115	145	149	84	78
Totaal kadastrale opp. waarvan eigendom	1492 783	1399 1011	1730 1238	1593 535	1490 616

Bijlage 2 Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1990 (gemidd. per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	51	29	20	22	17
Aantal ondernemers per bedrijf	1,56	1,66	1,82	1,44	1,49
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	43	42	40	44	44
Arbeidsbezetting in mensjaren:					
arbeid v/d ondernemer	1,88	1,91	2,17	1,84	1,88
arbeid v/d echtgenotes	0,15	0,11	0,13	0,18	0,18
arbeid v/d overige gezinsleden	0,08	0,10	0,03	0,05	0,06
arbeid van vast perso- neel	0,57	0,29	0,39	0,88	0,81
arbeid van los perso- neel	2,75	2,01	2,62	3,58	3,74
Totale arbeidsbezetting	5,43	4,42	5,34	6,53	6,67
Energieverbruik:					
gas m3 x 1000	10,4	11,9	12,2	8,8	7,8
zware olie kg x 1000	0,1	0,0	0,0	0,3	0,3
petroleum lt x 1000	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0
ov. olie lt x 1000	2,8	2,9	1,0	2,6	3,1
Totaal verbruik in k/cal x 1.000.000	104	115	101	93	89
Idem in joules x 1.000.000.000	437	482	425	388	371
Electriciteit (x 1000 KWH)	41,4	44,0	62,4	38,7	36,0

Bijlage 3 Bedrijfsresultaten over 1990 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	51	29	20	22	17
Omzet in %	100	48	35	51	45
Geïnvesteerd vermogen per begin van het boekjaar	2320000	3012000	3670000	1569000	1520000
KOSTEN					
Afschr. duurzame prod.mid.	61030	63540	75670	58310	56370
Afschr. vaste plantopstand	3420	3630	4640	3190	3200
Huur en pacht	33800	26380	32860	41860	44190
Rente	103930	121450	149720	84920	86110
Onderhoud	18120	17790	23380	18490	17860
Electriciteit	7690	7960	11440	7390	6770
Gas	4020	4620	4670	3370	3080
Overige energiekosten	1720	1700	720	1730	1900
Meststoffen	7720	9710	12130	5560	4480
Zaad-plant-en pootgoed	109760	83320	132820	138450	143820
Gewasbeschermingsmiddelen	25460	26240	37920	24600	22360
Overige materialen	9380	13930	18220	4440	3580
Veekosten	610	490	790	740	860
Werk door derden	40230	25170	26920	56570	62400
Afleveringskosten	41380	39970	48610	42910	43740
Auto (excl. afschr + rente)	5630	4770	5510	6570	6840
Arbeid ondernemers	107080	108880	123890	105120	107300
Arbeid echtgenotes	5380	4200	4950	6670	6590
Arbeid ov. gezinsleden	2990	4130	920	1760	1910
Arbeid personeel	79590	52640	68910	108830	108830
Overige kosten	24070	21960	25570	26350	25740
TOTAAL	693010	642480	810260	747830	757930
minus subsidie loon	40	0	0	80	90
minus subsidie stookolie	0	0	-10	0	0
TOTALE KOSTEN	692970	642480	810270	747750	757840
OPBRENGSTEN					
Groenten	15160	8490	15230	22360	22690
Snijbloemen	33620	19610	3000	48730	55640
Bloembollen	560230	541430	747180	580760	603080
Mutatie veldinventaris	-880	2480	940	-4520	-4590
Akkerbouw en veeteelt	8440	1750	3020	15690	5470
Overige opbrengsten	16940	18690	13750	15030	11640
Aanwas vaste plantopstand	90	-480	0	720	0
Aanwas bloembollenkraam	-8570	-14810	-18580	-1780	-190
Opbr. verhogende subsidies: groenten	180	330	500	0	0
TOTALE OPBRENGSTEN	625210	577490	765040	676990	693740
NETTO-BEDRIJFSRESULTAAT	-67760	-64990	-45230	-70760	-64100
in % van de kosten	-10	-10	-6	-9	-8
in % van het geïnvest. verm.	-3	-2	-1	-5	-4
Arbeidsopbr. per mensjaar	23430	23730	28760	23210	24080

Bijlage 4 Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in % van de kosten (aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	51	29	20	22	17
Rentabiliteitsklasse	%	%	%	%	%
Negatief					
40 en meer	8	5	-	10	6
40 - 30	11	9	17	13	15
30 - 20	14	11	8	18	15
20 - 10	32	44	24	19	20
10 - 0	18	20	32	15	18
Totaal verliesgevend	83	89	81	75	74
Positief					
0 - 10	14	9	15	20	21
10 - 20	1	-	-	3	3
20 - 30	1	2	4	-	-
30 - 40	1	-	-	2	2
Totaal winstgevend	17	11	19	25	26
	100	100	100	100	100
Netto-bedrijfsresultaat in % van de kosten (ongewogen gemiddelde)	-16	-16	-11	-16	-14
Standaardfout	2,3	2,8	3,2	3,8	4,3

Bijlage 5 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1990
(gemiddeld per ondernemer)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	51	29	20	22	17
Aantal ondernemers	90	56	40	34	28
Netto-bedrijfsresultaat	-43550	-39150	-24830	-49030	-43000
Handenarbeid v.d. ondernemer	68820	65580	68020	72840	71990
Arbeidsopbr. v.d. ondernemer	25270	26430	43190	23810	28990
Berekende rente +	66790	73160	82210	58850	57770
Ontvangen rente +	150	190	150	110	70
Betaalde rente -	27220	32430	32970	20730	19220
Financ. kosten -	950	1110	1210	750	700
Saldo	38770	39810	48180	37480	37920
Rentesubsidie	400	350	320	450	440
Overig inkomen	40	0	0	90	80
Ondernemersinkomen	64480	66590	91690	61840	67440
Handenarbeid echtgenote	3460	2530	2720	4620	4420
Handenarb. overige gezinsl.	1920	2490	500	1220	1280
Tot. Handenarb.gezinsleden	5380	5020	3220	5840	5700
Gezinsinkomen uit bedrijf	69860	71610	94910	67680	73140
Inkomen buiten het bedrijf	14530	15990	11450	12700	13470
Totaal gezinsinkomen	84390	87600	106360	80380	86610
Af:Ontv./bet. WIR-premie	-550	-990	0	0	0
Persoonlijke belastingen	16710	16280	19590	17250	20240
Premies voor volksverzek.	-440	-1390	-970	750	730
Totaal van belast.en premies	15720	13900	18620	18000	20970
Besteedb. ink. gezin en bedr	68670	73700	87740	62380	65640
Af:Premie vrijw. verzekering	4520	4500	4270	4550	4630
Betaald loon gezinsleden	960	1660	370	80	90
Overige gezinsbestedingen	43390	44280	38560	42270	41720
Totaal van gezinsbestedingen	48870	50440	43200	46900	46440
Besparing incl. WIR-premie	19800	23260	44540	15480	19200
Besparing excl. WIR-premie	19250	22270	44540	15480	19200
Specificatie v/h inkomen buiten bedrijf					
Positief					
Huurwaarde woning(en)	6440	6090	5900	6880	7180
Huren buiten bedrijf	80	150	150	0	0
Rente buiten bedrijf	4130	4740	4860	3360	3730
Uitkering volksverzekeringen	3330	3180	2770	3510	3660
Inkomen uit arbeid	4200	6110	460	1810	1790
Overige baten	600	830	1350	320	320
Totaal positief	18780	21100	15490	15880	16680
Negatief					
Afschrijving woning(en)	2200	2110	2020	2300	2410
Onderhoud,verzekering en grondlasten woning(en)	940	1060	1210	780	720
Rente prive-leningen	1120	1930	820	100	80
Overige lasten	0	0	10	0	0
Totaal negatief	4250	5110	4050	3180	3200
Inkomen buiten bedrijf	14530	15990	11440	12700	13480

Bijlage 6 Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal gezinsinkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal w.v. "de Noord"		totaal w.v. Nrd.- Holland	
Aantal bedrijven	51	29	20	22	17
Aantal ondernemers	90	56	40	34	28

Arbeidsopbrengst van de ondernemer	%	%	%	%	%
- f 45.000,- en meer	9	5	9	13	11
- f 30.000,- - f 45.000,-	5	6	-	4	-
- f 30.000,- - f 15.000,-	3	5	-	-	-
- f 15.000,- - f 0,-	11	11	13	12	14
f 0,- - f 15.000,-	15	18	8	13	10
f 15.000,- - f 30.000,-	14	19	15	7	8
f 30.000,- - f 45.000,-	6	8	9	3	4
f 45.000,- - f 60.000,-	10	3	5	19	21
f 60.000,- - f 90.000,-	15	12	19	18	20
f 90.000,- - f 120.000,-	7	7	11	8	8
f 120.000,- en meer	5	6	11	3	4
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

Ondernemersinkomen van de ondernemer	%	%	%	%	%
- f 45.000,- en meer	8	4	7	12	11
- f 30.000,- - f 45.000,-	-	-	-	-	-
- f 30.000,- - f 15.000,-	2	-	-	5	-
- f 15.000,- - f 0,-	6	11	4	-	-
f 0,- - f 15.000,-	8	7	-	9	10
f 15.000,- - f 30.000,-	10	11	9	9	10
f 30.000,- - f 45.000,-	7	7	-	7	4
f 45.000,- - f 60.000,-	10	15	15	5	6
f 60.000,- - f 90.000,-	18	16	18	21	24
f 90.000,- - f 120.000,-	13	8	13	18	20
f 120.000,- en meer	18	21	34	14	15
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

Totaal gezinsinkomen v.d. ondernemer	%	%	%	%	%
- f 30.000,- en meer	6	1	2	12	11
- f 30.000,- - f 15.000,-	2	3	5	-	-
- f 15.000,- - f 0,-	3	3	-	3	-
f 0,- - f 15.000,-	1	-	-	2	-
f 15.000,- - f 30.000,-	8	15	4	-	-
f 30.000,- - f 45.000,-	5	-	-	12	10
f 45.000,- - f 60.000,-	13	13	9	12	14
f 60.000,- - f 90.000,-	15	18	29	12	14
f 90.000,- - f 120.000,-	27	23	17	32	36
f 120.000,- en meer	20	24	34	15	15
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

Bijlage 7 Spreiding van de besparing
(aantal ondernemers per besparingsklasse in procenten)

	Alle be- drijven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	w.v. "de Noord"	totaal	w.v. Nrd.- Holland
Aantal bedrijven	51	29	20	22	17
Aantal ondernemers	90	56	40	34	28
Besparingsklasse	%	%	%	%	%
Negatief					
meer dan f 30.000,-	16	13	9	20	15
f 30.000,- - f 15.000,-	6	11	-	-	-
f 15.000,- - f 0,-	8	14	2	-	-
Totaal negatief	30	38	11	20	15
Positief					
f 0,- - f 15.000,-	18	8	4	31	34
f 15.000,- - f 30.000,-	7	11	14	3	-
f 30.000,- - f 60.000,-	16	18	30	13	15
f 60.000,- - f 90.000,-	24	22	37	25	29
f 90.000,- en meer	5	3	4	8	7
Totaal positief	70	62	89	80	85
	100	100	100	100	100

Bijlage 8 Herkomst van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	51	29	20	22	17
Afschrijving duurzame pro- duktiemiddelen	61030	63540	75670	58310	56370
Afschrijving vaste plant- opstand	70	0	0	150	0
Afschrijving bloembollen	3350	3620	4640	3040	3200
Totaal van afschrijvingen	64450	67160	80310	61500	59570
Besparingen	30810	38620	81120	22340	28620
Totaal van afschrijvingen en besparingen	95260	105780	161430	83840	88190
Erfenissen en schenkingen	5150	2680	-270	7840	8550
Boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	2590	4290	240	750	810
Koerswinsten of -verliezen op effecten	-1890	-3180	-290	-500	-580
Betaalde premie levensver- zekering ed.	-3920	-3170	-4090	-4720	-5140
Totaal van eigen middelen	97190	106400	157020	87210	91830
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	52820	68660	58720	35630	37330
Mutaties van kredieten van banken op lange termijn	11140	13970	39290	8060	9080
Totaal op lange termijn	63960	82630	98010	43690	46410
Mutaties in vreemd ver- mogen op korte termijn	1280	12770	21730	-11180	-11260
Totaal van vreemde middelen	65240	95400	119740	32510	35150
Totaal beschikbare middelen	162430	201800	276760	119720	126980

Bijlage 9 Besteding van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drijf- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	51	29	20	22	17
Aflossingen op leningen o/g	42240	57910	54580	25220	24720
Bruto-investeringen in: (aankopen - verkopen(boekw))					
- grond (in exploitatie)	19920	38270	69730	0	0
- bedrijfsgebouwen	12890	15890	22560	9640	9490
- glasopstanden	3810	800	1430	7080	7660
- verwarmingsinstallaties	2210	1840	2220	2620	3060
- overige installaties	5830	4570	6800	7200	7260
- machines en werktuigen	22250	25720	29960	18480	18990
- plantopstanden	90	-480	0	720	0
- bioebollen	8020	7170	3780	8930	10620
- vee	-210	30	160	-460	-540
- betaling op lopende investeringen	1060	-1740	-130	4110	4800
- overige inventaris	8080	7920	11010	8220	8660
Bruto-investeringen	83950	99990	147520	66540	70000
Veldinventaris	-880	2480	940	-4520	-4590
Materialen	15350	7510	9040	23870	26310
Vooruitbetaalde kosten	3610	8200	17040	-1400	-1820
Totaal ov. prod.middelen	18080	18190	27020	17950	19900
Woningen	1500	2450	-1350	460	840
Deelname veiling e.d.	460	190	30	770	900
Leningen u/g	-50	-90	0	0	0
Overige beleggingen	-1500	-120	-480	-3020	-3600
Netto-investeringen en be- leggingen buiten het bedr.	410	2430	-1800	-1790	-1860
Voorraad produkt	8530	3920	6520	13530	16130
Vorderingen	-750	25780	45810	-29530	-36280
Effecten	1860	-4560	640	8820	10320
Spaarrekeningen	9100	7520	13870	10820	14110
Kas, lop. rek. bij banken	-990	-9380	-17400	8160	9940
Totaal van mutaties en liquiditeiten	17750	23280	49440	11800	14220
Totaal bestedingen van middelen	162430	201800	276760	119720	126980

Bijlage 10 Spreiding van de bruto-investeringen
(aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

	Alle be- drijven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal w.v. "De Noord"	totaal w.v. Nrd.- Holland		
Aantal bedrijven	51	29	20	22	17
Investeringsklasse	%	%	%	%	%
Negatief	22	28	12	15	11
Positief					
f 0,- - f 10.000,-	11	9	12	13	15
f 10.000,- - f 20.000,-	7	9	16	5	6
f 20.000,- - f 40.000,-	19	21	16	18	15
f 40.000,- - f 80.000,-	7	7	8	7	8
f 80.000,- - f 150.000,-	24	15	20	33	33
f 150.000,- - f 250.000,-	3	-	-	7	9
f 250.000,- - f 500.000,-	2	2	4	2	3
f 500.000,- en meer	5	9	12	-	-
	100	100	100	100	100

Bijlage 11 Balans per 31 december 1990 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	51	29	20	22	17
Boekw. slijtende duurz. prod. midd. in % van de nieuwwaarde per begin v.h. boekjaar	36	36	41	36	36
Idem per einde boekjaar	34	35	39	34	34
Duurz. prod. middelen:					
Grond (in exploitatie)	841140	1423550	1675620	209250	240010
Bedrijfsgebouwen	197890	201200	258040	194290	192140
Glasopstanden	9280	2420	2680	16720	18110
Verwarmingsinstallaties	16540	19930	24330	12850	13780
Overige installaties	49540	64600	75300	33200	32520
Machines en werktuigen	127630	135570	183160	119010	111280
Plantopstanden	440	0	0	920	0
Bloembollen en knollen	203790	241850	296660	162490	172090
Vee	2510	2920	4950	2070	2420
Bet. op lop. investeringen	1970	0	0	4110	4800
Overige inventaris	69660	70550	73730	68710	70110
Totaal	1520390	2162590	2594470	823620	857260
Ov. produktiemiddelen:					
Veldinventaris	55740	73970	73860	35970	36650
Voorraad materialen	84290	65920	97430	104220	111330
Vooruitbetaalde kosten	13770	15030	23590	12390	13990
Totaal	153800	154920	194880	152580	161970
Liquiditeiten:					
Voorraad produkt	58620	44950	79060	73460	72370
Vorderingen	143380	109910	184510	179680	176360
Effecten	24950	15300	770	35430	41420
Spaarrekeningen e.d.	99320	129840	161140	66220	77370
Kas, lop. rek. bij banken	10400	7580	6910	13440	15540
Totaal	336670	307580	432390	368230	383060
Overige bezittingen:					
Woningen	175420	184800	182260	165250	178380
Deelname veiling e.d.	2490	1530	430	3530	4060
Leningen u/g	1410	2390	210	350	410
Diversen	19360	29290	9070	8600	8340
	198680	218010	191970	177730	191190
Totaal activa	2209540	2843100	3413710	1522160	1593480
Passiva					
Vreemd vermogen	644060	759240	884280	519110	507710
Eigen vermogen	1565480	2083860	2529430	1003050	1085770
Totaal passiva	2209540	2843100	3413710	1522160	1593480
Eigen vermogen in % v/h totaal vermogen	71	73	74	66	68

Bijlage 12 Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1990 en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	51	29	20	22	17
Vr.vermogen op lange term.					
Leningen van Rabobanken	331910	418800	447510	237630	234620
Leningen van ov. banken	54920	91230	92570	15530	18160
Leningen van familieleden	62050	79100	97630	43550	42090
Leningen van ov.partic.	1890	3560	6380	70	80
Kredieten Rabobanken	96770	77890	107220	117250	108730
Kredieten ov.banken	15580	17610	31540	13380	15650
Overig	9750	3770	650	16250	18980
Totaal	572870	691960	783500	443660	438310
Vr.verm. op korte term.					
Te betalen omzet- en loonbelasting	6080	5000	4800	7260	7810
Te betalen kosten	54460	51020	78530	58190	50910
Te betalen investeringen	8060	7550	11370	8610	9100
Overig	2590	3710	6080	1390	1580
Totaal	71190	67280	100780	75450	69400
Totaal vreemd vermogen	644060	759240	884280	519110	507710
vr.verm.in % v/h totaalverm.	29	27	26	34	32
Vermogensvergelijking					
Eigen verm. per 31-12-1989	1536760	2066040	2474370	962500	1039830
Corr.o/d balans 31-12-1989	-190	310	4490	-740	-1410
Corr.a.g.v.wijziging in de keuzeregeling betr.omzetb.	520	990	1780	0	0
Toe- en uittreding v.firm.	-6790	-13050	-23380	0	0
Herw. a.g.v.prijswijziging	2430	-9660	-4540	15590	15090
Eigen verm. per 1-01-1990	1532730	2044630	2452720	977350	1053510
Mut. eigen verm. in 1990	32750	39230	76710	25700	32250
Eigen vermogen per 31 december 1990	1565480	2083860	2529430	1003050	1085760

Bijlage 13 Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen
 - solvabiliteit - per 31 december 1990
 (aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

	Alle be- drijven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal w.v. "de Noord"	totaal w.v. Nrd.- Holland		
Aantal bedrijven	51	29	20	22	17
Solvabiliteitsklasse	%	%	%	%	%
0 - 10	-	-	-	-	-
10 - 20	-	-	-	-	-
20 - 30	7	12	-	2	3
30 - 40	6	4	8	7	-
40 - 50	9	-	-	18	15
50 - 60	17	9	12	26	30
60 - 70	15	24	28	5	5
70 - 80	14	19	12	10	9
80 - 90	11	9	12	12	15
90 - 100	21	23	28	20	23
	100	100	100	100	100
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen (ongewogen gemiddelde)	67	70	75	65	69
Standaardfout	3,1	4,2	4,2	4,7	5,3

Bijlage 14 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31-12-1990 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drijven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord-Holland
Aantal bedrijven	51	29	20	26	21
Kas, lop. rek. bij banken	10400	7590	6910	13440	15540
Spaarrekeningen e.d.	99320	129840	161140	66220	77370
Effecten	24950	15300	770	35430	41420
Voorraad produkt en vorderingen	202000	154860	263570	253140	248730
Voorr. materialen e.d.	98050	80950	121020	116610	125320
Veldinventaris	55750	73970	73860	35960	36650
A. Totaal	490470	462510	627270	520800	545030
Te betalen omzet- en loonbelasting	6080	5000	4800	7260	7810
Te betalen kosten	54460	51020	78530	58190	50910
Te betalen investeringen	8060	7550	11370	8610	9100
Overig kort krediet	2600	3710	6070	1390	1580
B. Totaal vr.verm. op korte termijn	71200	67280	100770	75450	69400
Saldo (A minus B)	419270	395230	526500	445350	475630
id. in % v/d kosten	61	62	65	60	63

Bijlage 15 Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen en dergelijke en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven op:			
		zandgronden		kleigronden	
		totaal	waarvan "De Noord"	totaal	waarvan Noord- Holland
Aantal bedrijven	51	29	20	22	17
Liquiditeitsklasse	%	%	%	%	%
0 - 10% van de jaarkosten	-	-	-	-	-
10 - 30% van de jaarkosten	27	21	12	33	33
30 - 50% van de jaarkosten	27	41	36	12	6
50% e.m. van de jaarkosten	46	38	52	55	61
Totaal	100	100	100	100	100

IN DE REEKS "PERIODIEKE RAPPORTAGE" ZIJN OP DIT GEBIED VERSCHENEN:

- No. 23-89** Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Nederland over 1989/90
- No. 21-89** Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in Nederland over 1989
- No. 22-89** Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1989 (oogst 1989/90)
- No. 18-90** Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1990
- No. 20-90** Rentabiliteit en financiering van de champignonteelt in Nederland over 1990
- No. 17-90** Rentabiliteit en financiering van de snijbloemeteelt onder glas in Nederland over 1990
- No. 16-90** Rentabiliteit en financiering van de pot- en perkplantenteelt onder glas in Nederland over 1990
- No. 15-90** Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1990
- No. 19-89** Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de opengrond in Nederland over 1989 (oogst 1989/90)
- No. 26-90** Raming van de bedrijfsuitkomsten in 1990 van de bedrijven met groenteteelt in de open grond, fruitteelt en bloembollenbedrijven
- No. 24-91** Raming van de bedrijfsuitkomsten in 1991 van de glas-tuinbouw en champignonbedrijven